

Konsolidace komplexních skupin – vybrané problémy

Petra Dvořáková

Zachycení nepřímých nekontrolních podílů ve víceúrovňové konsolidaci

Bez ohledu na to, zda je konsolidace zpracována dle českých účetních předpisů (a jsou uváženy postupy pro tzv. metodu plné konsolidace dle ČÚS č. 20 *Konsolidovaná účetní závěrka*) nebo dle Mezinárodních standardů účetního výkaznictví (IFRS, v rozsahu konsolidačních postupů dle IFRS 10 *Konsolidovaná účetní závěrka*) je základní postup konsolidace stejný a skládá se z několika na sebe navazujících kroků:

- agregace hodnot účetních výkazů mateřské společnosti a všech dceřiných společností, tj. agregace aktiv, závazků, nákladů a výnosů napříč skupinou, resp. konsolidačním celkem;
- promítnutí konsolidačních úprav jako je eliminace vlastního kapitálu dceřiné společnosti k datu akvizice a majetkové účasti mateřské společnosti, ocenění a uznání goodwillu (resp. konsolidačního rozdílu) a ocenění a uznání nekontrolních podílů (resp. menšinových podílů); a
- eliminace dopadu vzájemných vztahů, tj. eliminace vzájemných pohledávek a závazků, výnosů a nákladů a eliminace nerealizovaných vnitroskupinových zisků.

V případech, kdy zpracováváme konsolidaci za rozsáhlejší a složitější skupinu, kde společnosti nejsou vlastněny pouze mateřskou společností, ale existují jak přímé, tak i nepřímé dceřiné společnosti, se musíme navíc vypořádat s výpočtem nepřímých nekontrolních (menšinových) podílů. Začněme však od základů a přiblížíme nejdříve výpočet přímých nekontrolních podílů. Dále uvedené ilustrativní příklady vycházejí z pravidel IFRS.

Efekt akvizice dceřiné společnosti – přímé nekontrolní podíly

Aby mohla skupina sestavit konsolidaci, musí k datu akvizice provést výpočet goodwillu a nekontrolních podílů

Hodnota goodwillu je v IFRS ovlivněna tím, jak jsou oceněny nekontrolní podíly. Úprava v IFRS 3 *Podnikové kombinace* obsahuje dva možné přístupy, a to ocenění nekontrolních podílů reálnou hodnotou (tzv. metoda plného goodwillu) a ocenění na bázi poměrné hodnoty čistých aktiv dceřiné společnosti (oceněných individuálně reálnou hodnotou). V případě, že si skupina

zvolí vykázání nekontrolních podílů reálnou hodnotou, bude v jejich ocenění zahrnuta jak poměrná hodnota goodwillu, tak i goodwill připadající nekontrolním podílům. V druhé variantě jsou nekontrolní podíly oceněny poměrem k hodnotě čistých aktiv dceřiné společnosti, tj. hodnota goodwillu odráží pouze goodwill připadající skupině, resp. mateřské společnosti (tzv. metoda poměrového goodwillu). Skupina nemusí používat tyto metody konzistentně, může si metodu vybrat pro každou jednotlivou podnikovou kombinaci.

Příklad

Mateřský podnik M pořídil dne 31. prosince 2021 80% podíl ve společnosti D1. Kupní cena za tento podíl byla 5 milionů Kč a hodnota čistých aktiv společnosti D1 byla k datu akvizice 5,5 milionu Kč. Pro zjednodušení nebylo při akvizici identifikováno žádné další nehmotné aktivum ani přecenění aktiv či závazků společnosti D1. Skupina se rozhodla ocenit nekontrolní podíly na bázi poměrné hodnoty, tj. stanovuje tedy tzv. poměrový goodwill. Individuální účetní výkazy obou společností a výpočty, které je nutné provést k datu akvizice, jsou uvedeny v tabulkách dále (částky v tabulkách jsou v tisících Kč).

Rozvahy k 31. 12. 2021	M	D1
Dlouhodobá hmotná aktiva	18 000	8 000
Finanční investice v D1	5 000	–
Krátkodobá aktiva	2 000	3 500
Aktiva celkem	25 000	11 500
Základní kapitál	6 000	4 000
Nerozdělené zisky	15 000	1 500
Závazky	4 000	6 000
Vlastní kapitál a závazky celkem	25 000	11 500

Nekontrolní podíly v D1 k datu akvizice

Nekontrolní podíly v % (100 % – 80 %)	20 %
Hodnota čistých aktiv D1 (11 500 – 6 000)	5 500
Nekontrolní podíly (20 % x 5 500)	1 100

Výpočet goodwillu

Počáteční ocenění investice v D1	5 000
Hodnota nekontrolních podílů k datu akvizice	1 100
Mínus čistá aktiva D1 k datu akvizice	–5 500
Goodwill	600

Konsolidační úpravy a konsolidované výkazy jsou k datu akvizice následující.